

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ใช้หลักการลงโทษทางอาญาตามหลักทัณฑ์วิทิตา โดยยึดแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยา 2 สำนัก ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน คือแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) เป็นแนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแก้แค้น (Retribution) เพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิด (Incapacitation) นำมาผสมผสานกับแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งมีแนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นแนวคิดที่ให้โอกาสผู้กระทำความผิด สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมดี ไม่ให้ถลำตัวลึกไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก โดยใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟู ฝึกวิชาชีพให้การศึกษา ตลอดจนอบรมทางศีลธรรมและศาสนา เพื่อมุ่งแก้ไขสาเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีความบกพร่อง ซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำความผิด

กรมราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ในกระบวนการยุติธรรมขั้นตอนสุดท้าย ให้เป็นไปตามคำพิพากษาของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ เกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแล จัดสวัสดิการตลอดถึงการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมดีของผู้กระทำความผิด ให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเจตคติตลอดจนพฤติกรรมดีให้เข้ากับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคมภายนอก มีความพร้อมที่จะประพฤติตนเป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข นอกจากความดังกล่าวข้างต้นกรมราชทัณฑ์ได้มีการกำหนดแผนกลยุทธ์กรมราชทัณฑ์ (Department of Corrections Strategy) ให้เรือนจำและทัณฑสถานในสังกัดกรมราชทัณฑ์ นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งระบบ เพื่อเป็นการยกระดับทั้งในด้านการควบคุม จัดสวัสดิการ แก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมดีแก่ผู้กระทำ

ความผิด รวมถึงการพัฒนาและจัดระเบียบทัศนสถานให้มีมาตรฐานสากล เทียบเท่า นานาอารยประเทศ โดยกำหนดเป็นนโยบายหลัก 5 ประการ คือ

1. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในองค์กร
2. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานราชการ
3. การจัดโครงสร้างและบริหารจัดการองค์กร
4. ส่งเสริมการฝึกวิชาชีพในระบบอุตสาหกรรม
5. การแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัย เพื่อให้มีการพัฒนาการและสำเร็จก้าวหน้าอย่าง

เป็นระบบ

จากนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์ จะเห็นได้ว่า ท้ายสุดผลของการปฏิบัติงานของ กรมราชทัณฑ์ได้มุ่งเน้นในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการแก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนา พฤตินิสัย ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข เพื่อเป็นการคืนคนดี มีคุณค่า สูสังคม และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป จึงได้วางนโยบาย ตั้งแต่ลำดับแรก คือ การพัฒนาบุคลากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้เป็นผู้มีความรู้ในงานและ ประสบการณ์เป็นหนึ่งเดียว เพื่อนำพาสู่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในทางเดียวกัน

เรือนจำพิเศษธนบุรีในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งที่สังกัดกรมราชทัณฑ์ ได้แบ่งส่วนราชการ ออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนควบคุมผู้ต้องขัง
2. ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง
3. ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง
4. ส่วนบริหารทั่วไป
5. ส่วนควบคุมผู้ต้องขังไปศาล

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของเรือนจำที่สังกัดตามส่วนต่าง ๆ ข้างต้น ได้เกี่ยวข้องกับ กระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง รายละเอียดปรากฏดังนี้

1. การรับตัวผู้ต้องขัง เช่น การตรวจอนามัยของผู้ที่ถูกรับตัวเข้าไว้ใหม่ เจ้าหน้าที่ ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ

2. การแยกและย้ายผู้ต้องขัง เช่น การแบ่งสถานที่เรือนจำออกเป็น ส่วน ๆ และจัดแยก ผู้ต้องขังแต่ละประเภทไว้ในส่วนต่าง ๆ ที่ได้จัดไว้ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง และส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ

3. การใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เช่น เครื่องพันธนาการที่พึงใช้แก่ผู้ต้องขังนั้น ต้องเป็นไปตามกฎระเบียบที่มีอยู่เท่านั้น ส่วนควบคุมผู้ต้องขังเป็นผู้จัดดำเนินการ
4. อำนาจการใช้อาวุธกับผู้ต้องขังตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การถืออาวุธได้นั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดเท่านั้น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
5. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นไปเพื่อการควบคุมและการพัฒนาผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขังและส่วนพัฒนาผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
6. การจัดให้ผู้ต้องขังทำงานและเงินรางวัล เช่น การพิจารณานักโทษเด็ดขาดออกทำงานสาธารณะต้องอยู่ในรูปของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังและส่วนพัฒนาผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
7. การให้การศึกษาอบรมแก่ผู้ต้องขัง เช่น การจัดชุมชนบำบัด เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนพัฒนาผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
8. การรักษาพยาบาล งานอนามัยของผู้ต้องขังและการสุขภาพของเรือนจำ เช่น ผู้ต้องขังทุกคนมีหน้าที่จักต้องรักษาความสะอาด เจ้าหน้าที่สถานพยาบาล สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
9. การเลี้ยงอาหารผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
10. วินัยผู้ต้องขัง เช่น การลงโทษเมื่อผู้ต้องขังกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
11. ประโยชน์ที่จะให้แก่ผู้ต้องขัง เช่น การลดวันต้องโทษ การพักวันลงโทษ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนพัฒนาผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
12. ทรัพย์สินของผู้ต้องขัง เช่น กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าห้ามนำมาเก็บไว้ในเรือนจำ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
13. การร้องทุกข์ ยื่นเรื่องราวและถวายฎีกาของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
14. การควบคุมผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ
15. การส่งตัวผู้ต้องขังไปอยู่ทัณฑนิคมและคนงานวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังและส่วนควบคุมผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ

16. การปล่อยตัวผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมและส่วนพัฒนาผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ

17. การสงเคราะห์ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ

จะเห็นได้ว่างานที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตั้งแต่แรกจับตัว จนพ้นโทษออกไปจากเรือนจำนั้น มีเป็นจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนต่าง ๆ ของเรือนจำ เป็นผู้ดำเนินการ ในส่วนของการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เรือนจำพิเศษธนบุรีได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้านพัฒนา จึงจัดสร้างอาคารศูนย์พัฒนาพฤตินิสัย (Rehabilitation Center) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติด้านพัฒนาผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี โดยแยกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การให้ความรู้ด้านวิชาการ ได้แก่

1.1 การจัดการศึกษาสายสามัญ ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

1.2 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยจัดเป็นศูนย์การศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

1.3 การให้บริการห้องสมุด เปิดบริการให้ผู้ต้องขังใช้บริการห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลและสันทนการ

2. การให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพ

2.1 การจัดการศึกษาสายอาชีพ จัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนเช่นเดียวกับสายสามัญเมื่อผู้ต้องขังสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว จะได้รับประกาศนียบัตรตามสาขาวิชาชีพนั้น ๆ

2.2 การฝึกวิชาชีพพระยะสั้นสาขาต่าง ๆ ตามหลักสูตรของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

3. การฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ

3.1 การฝึกอบรมจิตภาวนาสมาธิ เป็นการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังมีความอดทน มีสมาธิ มีความตั้งใจมั่น มีความพร้อมในการทำงานโดยไม่มีความผิดพลาดบกพร่อง

3.2 การฝึกอบรมชุมชนบำบัด เป็นการฝึกอบรมให้แก่ผู้ต้องขังซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และมีพฤติกรรมเสพยาเสพติด เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัย และอันตรายจากการใช้ยาเสพติด เพื่อไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อพ้นโทษ

3.3 การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จัดการศึกษาโดยให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาระบบทวิภาคีตามหลักสูตรของธรรมศึกษาศาสนา

โดยที่งานแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งเป็นภารกิจหลักของฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง เรือนจำพิเศษธนบุรี ดำเนินการทั้งในรูปแบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูและให้ผู้ต้องขังที่สมัครใจเข้ารับการศึกษาระบบทวิภาคีในแต่ละหลักสูตร จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดของผู้ต้องขังผู้นั้น เมื่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดเห็นชอบหรือได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ต้องขังผู้นั้นจึงมีสิทธิสมัครเข้ารับการศึกษาระบบทวิภาคีต่าง ๆ ของฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ทั้งนี้การที่จะแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยให้มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ได้แก่ การประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง และส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง แต่โดยภาพรวมแล้ว ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดในส่วนควบคุมผู้ต้องขัง และส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจที่สังกัดส่วนพัฒนาผู้ต้องขังกลับไม่ได้ให้ความร่วมมือในการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังยังไม่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง และส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง เพื่อสร้างความร่วมมือในการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมเรื่องการให้ความร่วมมือการควบคุมผู้ต้องขังตลอดถึงการจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังด้วย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนอื่น ก็มักจะละเลย ไม่ให้ความสนใจในหน้าที่ส่วนอื่นที่ตนไม่ได้สังกัด ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทราบว่าเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังและส่วนพัฒนาผู้ต้องขังมีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรีไม่มากเท่าที่ควรนั้น การประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำพิเศษธนบุรี ดังกล่าว มีสภาวะการณ์มากหรือน้อยอย่างไร หากได้ร่วมกันปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างถูกต้องและจริงจังแล้ว ก็จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ต้องขัง อันจะนำไปสู่การคืนคนดี มีคุณค่า สู่อสังคม

ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกไปแล้วก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์ เกิดความคุ้มค่ากับงบประมาณแผ่นดินที่ภาครัฐจัดสรรมาให้ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาผู้ต้องขังแหกหัก หลบหนีที่คุมขังหรือผู้ต้องขังลักลอบในอนาคต อันเป็นความเสียหายแก่ทางราชการ

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นนักศึกษา สาขาการบริหารงานยุติธรรมและเป็นข้าราชการราชทัณฑ์ ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการพัฒนาผู้ต้องขัง สังกัดส่วนพัฒนาผู้ต้องขังมีหน้าที่แก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องดูแลเรื่องการควบคุมและสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้ต้องขังคนหนึ่ง จะต้องได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง และส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง รวมกันทั้ง 3 ส่วนในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี จึงมุ่งเน้นศึกษาทักษะของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการประสานความร่วมมือด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขัง จัดสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนต่าง ๆ เหล่านี้มีหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เพื่อให้งานเรือนจำสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กรมราชทัณฑ์ต้องการเห็นการควบคุม การจัดสวัสดิการ การแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี ซึ่งเป็นรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตามหลักทฤษฎีวิทยาแผนใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังและส่วนพัฒนาผู้ต้องขังของเรือนจำพิเศษธนบุรี ยังมีได้ให้ความสำคัญอาจเป็นเพราะทักษะของเจ้าหน้าที่ในการประสานความร่วมมือด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้านการควบคุม ด้านจัดสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง จะให้ความสำคัญกับการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง การรักษาระเบียบวินัยการรักษาความสงบเรียบร้อย แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนสวัสดิการ จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับสวัสดิการผู้ต้องขัง สงเคราะห์ผู้ต้องขัง และแนวทางของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์สังกัดส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ก็จะทำให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง ซึ่งในแต่ละงานสามารถประเมินความสำเร็จของงานและมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของเขา ในขณะที่ความสำเร็จของงาน

อื่นที่เขาไม่ได้สังกัดส่วนนั้น ๆ จะไม่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของเขาเลย เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของเขาโดยตรงอย่างชัดเจน เมื่อเป็นเช่นนี้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังและส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง จึงหันไปให้ความสำคัญต่องานที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของเขามากกว่า ไม่ให้ความสนใจงานอื่นที่ตนไม่ได้รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นหากสามารถทราบถึงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ อันเป็นปัญหาในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ก็จะทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรีมีผลดีและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เกิดประโยชน์สูงสุดกับทางราชการ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ และเป็นไปตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการประสานความร่วมมือด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งด้านการควบคุม ด้านสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำพิเศษธนบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากทัศนคติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการประสานความร่วมมือด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทั้งด้านการควบคุม ด้านสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำพิเศษธนบุรี
3. เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนางานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งด้านการควบคุม ด้านสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำพิเศษธนบุรี

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการประสานความร่วมมือด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี โดยศึกษาเฉพาะผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ต้องขังและมีภาระหน้าที่ในด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยตรง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ซึ่งสังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังและส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่เรือนจำพิเศษธนบุรี เลขที่ 91/1 หมู่ 3 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150

นียมศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ทศนคติ ในที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ท่าที ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับรายการ กรองสถานการณ์ ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ทศนคติ มีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา ทศนคติประกอบด้วยความคิดที่มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกนั้น ออกมาโดยทางพฤติกรรม

2. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ซึ่งสังกัดในเรือนจำพิเศษธนบุรี ในที่นี้หมายถึงเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในพื้นที่สี่เหลี่ยมภายในกำแพงเรือนจำ อันประกอบไปด้วย

2.1 ส่วนควบคุมผู้ต้องขัง รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายใน ได้แก่ งานควบคุมผู้ต้องขัง และภายนอก ได้แก่ งานรักษาการณ์ มีภารกิจในการวางแผนและวางมาตรการต่าง ๆ อันเป็นการป้องกันมิให้มีการก่อเหตุร้ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกเรือนจำ งานวินัย การลงโทษผู้ต้องขังเมื่อกระทำความผิด ปฏิบัติงานโดยตรงกับตัวผู้ต้องขังด้านการควบคุม

2.2 ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง มีหน้าที่บริหารจัดการเกี่ยวกับสวัสดิการผู้ต้องขังทุกด้าน ได้แก่ งานสุททกรรม งานเยี่ยมญาติ งานร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง งานสังคมสงเคราะห์ งานนันทนาการผู้ต้องขัง (กีฬาผู้ต้องขัง) งานรักษาพยาบาล และอื่น ๆ ที่เป็นสวัสดิการของผู้ต้องขัง

คำว่า “สวัสดิการ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า “สิ่งที่เอื้ออำนวยให้คนมีชีวิตและสภาพการทำงานที่ดีและสะดวกสบาย”

ความหมายโดยทั่วไป สวัสดิการหมายถึง ประโยชน์และบริการต่าง ๆ ที่หน่วยงานหรือองค์กร จัดให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ เพื่อความสะดวกสบาย เพื่อความพอใจ มีขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน มีสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น

2.3 ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ภารกิจหลัก คือ การพัฒนาพฤตินิสัยให้ผู้ต้องขังกลับเป็นคนดี ได้แก่ งานการศึกษา งานทะเบียน งานฝึกวิชาชีพ เน้นการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษและเน้นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ เพื่อไม่ให้ถูกชักจูงไปทางที่เสียหาย

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นเฉพาะเจ้าหน้าที่เรือนจำที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในรั้วอาณาเขตที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง อันได้แก่ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งควบคุมงานด้านวินัยผู้ต้องขัง จัดสวัสดิการแก่ผู้ต้องขังและแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ตามลำดับ

3. การประสานความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การที่บุคคลหรือองค์กรทำงานร่วมกับคนอื่นหรือหน่วยงานอื่นในทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน หรือพฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งเดียวกัน

4. ผู้ต้องขัง (Prisoner) หมายถึง ผู้กระทำความผิดเพศชายในเรือนจำพิเศษธนบุรี ซึ่งผู้กระทำความผิดได้ถูกศาลพิพากษาลงโทษให้จำคุกไม่เกิน 7 ปี และถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำพิเศษธนบุรี

5. การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต่อเนื่อง นับจากที่ได้รับตัวมาไว้ในเรือนจำ จนผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ แต่ในที่นี่ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมุ่งเน้นเฉพาะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) หมายถึง กลวิธีในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เจตคติ ตลอดจนพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ในที่นี่จะครอบคลุมการกระทำ การแสดงออกต่าง ๆ การคิด การจำ การรับรู้ การสัมผัส ความรู้สึก และอารมณ์ โดยจะครอบคลุมทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน ด้วยวิธีจัดกิจกรรม การเรียนการสอนทั้งสายสามัญ - อาชีพ ศิลปะ ดนตรี โปรแกรมการแก้ไขต่าง ๆ ฝึกอบรมในเชิงธรรมะศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพัฒนาทางจิตใจ แนวความคิด ทัศนคติ ให้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายหลังพ้นโทษ โดยไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบระดับการประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ที่มีต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งด้านการควบคุม ด้านสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำพิเศษธนบุรี

2. ทราบปัญหาและอุปสรรคอันเกิดจากการประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ที่มีผลต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งด้านการควบคุม ด้านสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำพิเศษธนบุรี

3. ได้แนวทางเพิ่มการประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งด้านการควบคุม ด้านสวัสดิการ และด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำพิเศษธนบุรี